

אגדת הסופר

מקדש לגנת ביתי לאסתר תח"ו makes commitment to marriage that story reveals to be ambivalent posture

א

אלה תולדות רפאל הסופר. רפאל הסופר היה איש צדיק תמים והיה כותב ספרים תפילין ומוזות בקדושה ובטהרה וכל בעל בית מישראל שהיה עצור על בנים רחמנא לצלן או שמתה עליו אשתו רחמנא לצלן היה בא אצל רפאל הסופר ואומר לו הלוא תדע לך רבי רפאל אחי, מה אנו ומה חיינו, קוה קויתי כי בני ובני בני יבואו אליך שתכתוב להם תפילין, ועתה אהה ואנכי הולך ערירי ואשתי אשר אמרתי ימים ושנים אחכה לה שם בעולם העליון מתה עלי עובה אותי לאנחות. אולי תתן את לבך רבי רפאל אחי לכתוב ספר תורה מהוני כיד ה' הטובה עליך. אל נא נאבדה בנה ובבא רבי רפאל היקר. אולי יחון ה' אותי ופעל ידיך ירצה. ורפאל הסופר יושב וכותב לו ספר תורה ליתן להם שם ושארית בישראל.

משל למה הדבר דומה, לאחד שנתרחק מעירו והלך למקום שאין מכירין אותו, מצאוהו השומרים הסובבים בעיר, שאלוהו מי אתה והיכן אתה דר? אם עשיר הוא ובעל בית הגון כיון שאומר פלוני בן פלוני אני וממקום פלוני אני פותחים פנקסאות ודפתראות ומעיניים בהם ומוציאים כמה מסים הכניס לגנוי המלך כמה ארנוניות שלם מיד מסבירים לו פנים ואומרים לו: בא ברוך ה' הנה הארץ לפניך בטוב בעיניך שב. ואם עובר ארץ פשוט הוא ואין לו לא בית ולא נכסים, מוציא כתב כתוב וחתום משרי עירו פלוני בן פלוני מיושבי עירנו הוא, נותנים לו לשהות ואין דוחין אותו אף כך, אדם בא לעולם האמת פוגעים בו מלאכי

Gen 13:9, Gen 20:14

חבלה ושואלים אותו מי אתה ומהיכן אתה? אם היה ישר ותמים והניח אחריו מעשים טובים או בנים עוסקים בתורה ובמצוות ודאי פרקליטים טובים הם לו. ואם שלש אלה לא יהיו לו ויצא וידיו על ראשו. כיון שישראל נכנסין לבית הכנסת להתפלל ומוציאים ספר תורה מן ההיכל וקוראים בו והספר כתוב למעלת נשמתו מיד יודעים שפלוני בן פלוני מיושבי מקום פלוני היה וזה כתבו ואומרים לו יבוא שלום ינוח על משכבו.

ורפאל הסופר יושב וכותב ואשתו מנשים באהל תברך מרת מרים הצנועה יושבת בית ומרחיבה את דעתו בדירה נאה ובכלים נאים שממרקת אותם ומנקה אותם ומטהרת אותם כדי שיהא רפאל אישה עושה את עבודתו בתוך אויר זך וטהור, ומעדת אותו במאכלים עדינים ובמשקאות ערכים. ולשבתות וימים טובים ופעמים אף לסעודת ראש חודש קונה היא אווה, את הכשר תבשל בפארור או תעשה אותו צלי והנוצות יתקן רפאל לכתוב בהן ספרים תפילין ומוזות. והוא יושב על התורה ועל העבודה בקדושה ובטהרה ומושך בשבט סופר וקושר כתרים לקונו.

ב

וקודם שנתחיל לספר מקצת המעשה נספר דרך עבודתו בקודש. 1 כך היה דרכו בקודש. חצות לילה היה קם ויושב על הארץ ונותן אפר על ראשו ובוכה על חורבן ירושלים ועל מיתת הצדיקים ועל שרפת המקדש ועל אריכות הגלות ועל גלות השכינה ועל קשי השעבוד ועל כל מיני גזירות קשות אכזריות שגזרו על ישראל תדשים לבקרים ועל 2 משיח צדקנו שהוא נתון בשלשלאות של ברזל בעון הדור. אחר כך הוא לומד עד אור הבקר ארץ חיים וזהו ותיקונים ומקשר מדת לילה במדת יום ויורד לתוך מקנה טהרה וטובל גופו הקלוש במים ומתפלל תפילת

Her imaginative world: sacred legends, day dreams, wedding dress, embroidered wall hangings

שהרי מתוך כך אפשר לישב ולידום ולהשחיל חוט אחר חוט ולחשוב חשבונו של עולם. וכדי שלא להרהר חס ושלום אחרי מדותיו יתברך ושלא להשיח חס ושלום דברים פלפי מעלה היא מעלה על זכרונה כמה מעשיות מן הישועה, קגון מעשה באשה אחת עצורה על בנים פמותה שהיתה קובצת קמון לתוך פומקה כדי לקנות לה אודם שהוא סגולה בדוקה להריון, ראתה נבאי מלביש ערומים עמדה ונתנה להם כל המעות, אף היא תפרה המלבושים ליתומים, לא היו ימים מועטים עד שראתה ברכה בבטנה ויצאו ממנה עשירים מופלגים עובדי השם מתוך הרחבה. ושוב מעשה באשה אחת שעשתה טלית קטן ליתום, הרגישה פתאום שהציציות נמשכות ועולות למעלה וריח מסביב לה ריח גן עדן, וכשזקקה עיניה ראתה את ר' גדיאל התינוק שגולד בזכות התורה שהיה אביו מלמד תינוקות מישראל (ובזה יש לנו ענין גדול וגורא) שהוא מנשק את ציציותיה ושמעו רבי גדיאל אומר לה דעי אשה שמעשיך רצויים למעלה ועוד תוכי לעשות ציצית לבניך ולבני בניך. לא היו ימים מועטים עד שזכתה וראתה ברכה בבטנה ויצאו הימנה צדיקים יראים ושלמים עוסקים בתורה ובמצוות, וזו הלידה היתה חוץ מדרך הטבע לפי שאותה אשה אילונית היתה.

כך יושבת מרים הצנועה ומשחלת חוט אחר חוט וחוט של חסד נמשך והולך מלמעלה ומלאכים טובים מעלים לפניו כמה מיני דמיונות כגון שהיא מתקינה בגד לבנה שיושב ולומד תורה בחדר. ומדי פעם בפעם היא מגביהה שתי עיניה הכשרות כלפי רפאל אלוף נעוריה שיושב לו מעבר למחיצה אצל החלון על השולחן הטהור המכוסה טלית של מצוה. מעבר למחיצה עומד גם ארון ומטה. המטה מכוסה במפה צבעונית נקיה ובארון מונחים ריעות ותשמישי קדושה. שם תלויה שמלת חפתה הלבנה, שם עפר ארץ ישראל ספון. ובאמצע החדר קורה שחורחורת נמשכת והולכת מסוף הבית ועד סופו. ועל הקורה מונחים כמה ספרי

1c

2c

key phrase

bein board

1

שחרית וחזור לביתו וטועם פרוסה של עוגת דבש טבולה בייש המתוק ומחזק קצת החומר החלוש באכילה קלה כל שהוא, וחזור וטובל ומפנה לבו מכל עובדין דחול. ויושב כל היום בביתו ומתבודד עם נפשו סגור ומסוגר בתוך ד' אמות של תורה ואינו מתערב עם בני אדם וניצול מכל העבירות שבין אדם לחבירו ונשאר קדש בדיבור ובמחשבה ובמעשה וניצול מתאוה ומחמדה. ויושב מוצנע ומוסגר ואין אתו רק שמו יתברך לבדו ולומד שיעור משנה וגמרא, כדי לקשר תורה שבעל פה בתורה שבכתב, ומכוין כל הכוונות הקדושות המרומזות במקראות. והיה זהיר שלא לכתוב שם קודש בלי טהרת הגוף, ופעמים משום זה היה כותב יריעה שלימה ומניח פנוי מקום השמות וכותב אותם אחר כך, אחר שחור וטבל במקוה טהרה משל לאמן שעושה כתר למלך, לא עושה תחילה את הכתר ואחר כך קובע בו אבנים טובות ומרגליות וכך היה יושב וכותב עד שהיה השמש בא ודופק על החלון וקורא הגיע ומן תפילה של מנחה.

ג

ודבר בעתו מה טוב. הואיל וסיפרנו דרך עבודתו בקודש נזכיר מקום עבודתו בקודש. בדירה קטנה היה יושב סמוך לבית הכנסת הגדול ולבית המדרש הישן ולשאר בתי תפילה כמה פסיעות מן המרחץ להבדיל אשר שם מקוה טהרה. קטנה ונמוכה אותה דירה, רק חדר אחד לה ומחיצה של נסרים באמצע. ומעבר השני של המחיצה תנור וזכרים ובין התנור ולזכרים יושבת נות ביתו הצנועה ומבשלת ואופה ורקחת וטונה ואורגת וסורגת וצופיה הליכות ביתה. בנים לא היו להם. מפני שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפילתם של צדיקים עצר את רחמיה. וכשהיא נפטרת מן המלאכות שאשה חייבת לבעלה היא מוציאה בגד ישן ועושה ממנו מלבוש ליתום. חיבה יתירה נודעת לה לעבודה זו,

עיניה הטהורות על בעלה היושב בקדושה ובטהרה. וכשרפאל מתבטל מעבודה ורואה אווה עומדת מיד ^{she blushes} אצל בה חירא ואתי סומקא. והיא מתנצלת לפניו שלא באה אלא ליטול מגזרות השבת לכבוד שבת. זאת תורת הבית. וסביב לבית לא נראה שום דבר טמא, שמינקות של בית רבן הבריחו כל כלב וכל חזיר שנתגלגל לרחוב, חוץ מן החרול שנברא לנקר את הבית מן העכברים. ועדת אנשים לבנים ושאר עופות פשרים מהלכים היו מסביב לבית ועוף השמים בצאתו בפרשת כי תבוא לארץ ישראל ובשובו משם לפסח לשמוע שיר השירים בחדר היו אומרים כל בוקר פרק שירה שלהם אצל חלונו.

hermeticulous attire

ד

ובתוך הבית שקט ושלום. ממש מעין מנוחת שבת שולטת שם. חן המקום על יושביו. מרים היקרה ראשה חבוש כל הימים מטפחת לבנה ונקיה עד למטה מצוארה ונימי הקשר תלויים לה על לבה כדמות פני יונה. ואינה נועצת מחט בתוך המטפחות כדרך רוב הנשים, שלא יתגלה חס ושלום אפילו חצי טפח ממקום המכוסה. ואלמלא לא היו ידיה עסוקות היו יכולים לטעות שכל יום שבת לה.

פעמים בא עני לבית לבקש נדבה או עובר אורח נכנס לתקן את תפיליו והם מספרים לו לרפאל מה שראו עיניהם ומה שמעו אוניהם בתפוצות ישראל. מה נאמר ומה נדבר רבי רפאל, לא יאמן פי יספר. בעיני ממש ראיתי אצל פלוני הסופר יושבים כמה בחורים יומם ולילה כותבים ספרים תפילין ומוזות ועושים מן התורה הקדושה מעשה פבריקאות. ולא עוד אלא שמעתי אומרים אצל אלמוני אפילו נערות יושבות וכותבות. רפאל שומע מפני הכבוד ומשיב בעונה אל נא יהודי חביבי למה נלמד חובה על עם ה' אדרבה הרי יש לנו לשמוח שהגענו לזמן שכוה התורה מתפשטת עד שסופר אחד בעיר אינו מספיק.

customers tell of mass produced scrolls

קודש חדשים גם ישנים עבים ודקים מהם עטופים עורות אילים מאדמים ומהם מכורכים כריכה פשוטה. ועל יד הקורה מימין על כותל המזרחי **מזרח מעשה רקמה** אשר עשתה מרים בנעוריה בית אביה, וצורתן שזור בו מחוטי משי מלא עצי כל פרי מאכל, וארמון בתוך הגן ושני אריות שומרים את הגן. לפני האחד מוסבים אל פני השני, אריה מול אריה ולשון מול לשון, ומלשון אל לשון נמשך והולך כתב זהב באותיות גדולות לה' הארץ ומלואה פשאנה אחת גדולה. ובכל ארבע פנות המזרח תיבה, תיבה בכל פנה, שנית ה' לנגדי תמיד. ומול המזרח על הקיר שכנגד תלויה אספקלריא מאירה וערכה חבוטה מונחת על כותרת האספקלריא. מדי שנה בשנה בהושענא רבה פשוכה מבית הכנסת מביאה מרים ערבה חבוטה. כמה נשים כבר נושעו בשעת לידתן במימי הערבה. רק היא בלבד עדיין לא השתמשה במימיה. והערבה נכמשת והולכת ועלה אחר עלה גושר אל תוך קורי העכביש אשר תטה השממית על הקמיע שאצל המטה. זה הקמיע שנתנה לה אמה ביום חתונתה להרחיק מן הבית הקליפות העוצרות על הלידה. הקמיע כתוב באותיות הקדושות ובלשון הערלים יק קרובה מולודה וכו'. פירוש כשהפרה צעירה ובריאה למה לא תלד עגלה. את הקמיע כתב ר' שמעון מירוסלב, בדרך במלון כתב את הקמיע לאמא עליה השלום בצלת המלון שהיתה עקרה כמה שנים. בגזירת כמה רבנים צדיקים כתב את הקמיע בשעה שהיא בשלה להם בורשט אדום ותפוחי אדמה אחר שהלכו שלשה ימים ולא טעמו טעם אוכל בעלותם אל רבם הקדוש החוזה מלובלין. והואיל ועדיין לא היה מוסמך לא פתבו בלשון הקודש, והשם היוצא מן האותיות הוא שם המלאך הממונה על ההריון בשלוב שם הויה. מרים פרכה את הקמיע בשבעה חוטים משבעה צעיפים של שבע נשים שראו בניו ובני בניו ולא מת בן על פני אביו ואמו. פעמים באה מרים פחשאי לפנים מן המחיצה ועומדת שם ומשקה שתי

Shimon - not fully ordained - scribe in foreign tongue for women

מפני כבוד השם ויראתו. ושניהם פורשים בשתיקה. הוא יושב בקרן זוית זו ולומד זוהר ותיקונים והיא יושבת בקרן זוית זו וקוראת בתחינה של אמהות, עד שהשינה חוטפת עיניהם. והם קמים ונוטלים את הדלי הגדול שדג נחושת רובץ על קרקעיתו ונוטלים ידיהם לקריאת שמע.

pleads w/hin for their own Torah

פשעו כל הקצין ולא היה בה עוד כח לבכות על בני עמדה לפני בעלה בשברון לב ובהכנעה גדולה. אמר לה רפאל למרים, מה שאלתך מרים ומה בקשתך? השיבה מרים ואמרה, שאלתי ובקשתי אם מצאתי חן בעיני אישי ואם על אישי טוב לתת את שאלתי ולעשות את בקשתי יכתוב ספר תורה גם למעננו. באותה שעה נטל ר' רפאל את ראשה של מרים ונתנו על ארצותיה ונתן עינו על עיניה ופניו על פניה ופיו על פיה ואמר לה, אל נא בתי, אלקים עוד לא פלא רחמיו מאתנו. עוד ראה נראה זרע על פני האדמה. השקיעה מרים עפעפי עיניה ואמרה, לנאי שיכנסו דברך מתוך פיך לתוך אוניו של הקדוש ברוך הוא. ומכאן ואילך היו ידיה עסוקות להכין מעיל לספר תורה ושאר תשמישי קדושה, כאשר שידיה עסוקות בקישורים ובמטפחות לרף הגולד.

Miriam's death

לא לעולם חסן (את אשר יאהב ה' יוכיח). פעם אחת בשבת קודם הצהרים חזרה מרים מבית הכנסת והניחה את סידורה מידה, לא הספיקה להסיר את שמלתה העליונה מעליה ולהכין לבה ונפשה להקביל פני בעלה בברכה הוציאה אנחה מקרבה, קור וחום התחילו משמשים בה בערבוביא, פניה נהפכו לירקון ועצמותיה התחילו מתפקקות מחליותיהן וכל עורה ביקש למלט עצמו מנה. הניחה עצמה

women come to borrow her willow

פעמים שכן נכנסת אצל מרים ונמלכה בה על עסקי בשול או שואלת מתי תל ראש חדש. וכשיש מקשה לילד בעיר רצים אליה לשאול הערבה שלה. אומרת האשה למרים, מרים יקרתי רצונך לקיים שתי נפשות מישראל, השאיליני נא את הערבה שלך. אם ירצה השם למחר אני הולכת מסוף העיר ועד סופה ומביאה לך אחרת. משיבה מרים באנחה ואמרת, נשמתי קחי את הערבה ובשלי לה למול טוב ולחיים ארוכים, ואני איני כדאית שתרחי בשבילי, כי מה תתן ומה תוסיף ערבה ואפילו היא מבושלת בדמעות אם הפטמה נכנסת אל מקום לא אדע. אומרת לה השכנה, אל נא מרים אל נא חיתי, אסור לפתח פה לשטן, אב גדול לנו בשמים ורחמיו על כל מעשיו. כמה עקרות נפקדו, כמה בני התרפקו על שדיהן. תתנה של אמהות הובאה מארץ הקדושה, מה אומר ומה אדבר, שם תראי מעשי ה' ונפלאותיו ומשם תלמדי איך להתחנן לפני ה'. ובשעה שמרים עומדת בבית הטבילה שוהה רפאל בבית המדרש וכשהיא חוזרת משם היא לובשת בגדים נאים פכלה ביום חפתה ובאה אצל האספקלריא באותה שעה דומה עליה כאילו ימי נעוריה חוזרים אליה. והיא נזכרת אכסניא שעמדה על אם הדרך. ופריצים ופריצות באים לשם וסוחרי שגרים מתגוררים שם והיא יושבת שם עם אביה ואמה ועם רפאל אלוף נעוריה. והיא נזכרת בעטרה שעטרה לה אמה ביום חתונה, באותה שעה נותנת היא דעתה להתקטט לפני בעלה, מיד נראה לה מן המראה אותו מזרח וצוירו ואתם שני האריות שפיותיהם פתוחים, מיד היא נרתעת לאחוריה. לה' הארץ ומלואה.

וכשחזר רפאל מן התפילה ורואה את אשתו בעצם יופיה עומדת במראה מיד היא נושאת חן לפניו. מתקרב הוא אצלה לומר לה דברי ריצוי. כיון שהוא מגיע אצלה מנצנץ לפניו שמו יתברך מתוך המראה מיד עומד וקורא בדביקות קדושה שויתי ה' לנגדי תמיד, ועוצם עיניו

ועל הטלית מונחת יריעה מְשֻׁרְטֶטֶת, והיריעה מְבִיחָה בְּלִבְנוֹנוֹתָהּ כְּעֶצֶם השמים לטוהר. מבוקר עד ערב נִמְשַׁכֶת הנוצה על גבי היריעה, ואותיות נאות ושחורות מנצנצות ועולות על פני היריעה כצפרים על גבי השלג בשבת שִׁירָה. וכשהוא מגיע לכתיבת השם הגדול והנורא יורד הוא לתוך מקוה טהרה וטובל. וכך היה יושב וכותב עד שגמר כל התורה כולה.

R. ajing; depression ט

אבל לא פִּשְׁטָף הדיבור מְהֵלֵךְ המעשים. ימים הרבה היה רפאל יושב על עבודתו עד שגמר את כתיבת הספר. וכבר נִצְטַמְצְמו פניו ונִתְרוֹקְנו לְחִיּוֹ ונִצְטַמְקוּ רַקוּתָיו ועיניו גדולות והולכות והוא יושב ותוהה בחלל ביתו השומם. עִכְבַּר משתעשע על חורו עם נוצה פסולה והחתול שוכב לְמַעַצְבָה על הַכִּירָה הַמִּיתָמָת. חודש נכנס וחודש יוצא, הזמן זורק שִׁיבָה בפיאות. רפאל רפאל אל תשכח את המות כי גם הוא לא ישכח מזרו רפאל עצמו במאמר החכם. וחודש נכנס וחודש יוצא ואין פעולה ואין עשייה. היריעה מונחת על השולחן והנוצה מוטלת לאור השמש, והשמש מנצנצת מתוכה כאור הגנוז בין כנפי חיות הקודש. זְהָרֵי חמה יורדים לרחוץ בְּקֶסֶת הסופר, וכשהם יוצאים ליתן שלום לצללי לילה עדיין היריעה כשהיתה. פעמים התחוק ונָעַץ קְלָמוֹס בדיו וכתב תִּיבָה, אבל לידי עשייה לא בא, שהיו עיניו מלאות דמעות, וכשישב לכתוב את אחת בתורה מיד היו עיניו זולגות דמעות על גבי היריעה.

שׁוֹא יִבְנוּ הַבּוֹנִים אֲרָמוֹת
אִם נִחַל שׁוֹטֵף גּוֹרֵף יִסְדּוּתֵיהֶם
שׁוֹא יִדְלִיקוּ גַר נֶשְׁמָה
אִם יִכְבוּהוּ הַיְתוּמִים בְּדַמְעוֹתֵיהֶם

וכשהיה מבליע הדמעות ואומר עתה אעשה, עתה אכתוב, היה בא לידי

על מטתה ושכבה. וכאשר שכבה לא קָמָה מן המטה לא יָרְדָה. לא היתה רשומה למעלה לחיים ארוכים וּבְעוֹדָה בְּאַבְהָה נִקְטְפָה ותָמָת מרים בְּדַמִּי יָמֶיהָ ותעזוב את אישה לְאַנְחוֹת. ותמת מרים בְּדַמִּי יָמֶיהָ ולא הגיחה אַחֲרֶיהָ לא בן ולא בת.

1

וכאשר פָּלוּ שבעת ימי הָאֵבֶל קם רפאל הסופר ונעל את נעליו ויצא לשוק והלך לבית המלאכה ולקח יריעות של קלף וְאַגְדוֹת של נוצות וּמְחַרְוֹת של אֶפְצִים לְדִיוֹ וגידין רכים לתפירה ונתן לבו לכתוב ספר תורה לזכר נשמת אשתו אשר לקח אותה אלקים.

מִשָּׁל לְמָה הדבר דומה לְנֶגֶן גדול שהיה נוטע נטיעות נאות בתוך גֹּז והיו כל הַשָּׂרִים הרואים את פְּנֵי המלך מְשִׁימִים לגו ונוטלים אצלו פרחים נאים בבואם לפני המלך. פעם אחת הלכה אשתו של הגנן אל המלך, אמר הגנן כל מי שרואה את פני המלך נוטל שְׁשׁוּשִׁימִים מגני, עכשיו שאשתי הולכת אל המלך לא דין הוא שארד לגני ללקוט לה שושנים. והנמשל מובן. רפאל גנן גדול היה, ספרי תורות נאים נטע בעולם. וכל מי שנתבקש לבוא לפני המלך מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא נוטל ספר תורה עמו. כיון שהגיעה שעתה של מרים לבוא לפני המלך הקדוש ברוך הוא מיד ירד רפאל לגו, זה שולחנו הטהור ולקט שושנים אלו אותיות התורה שכתב ועשה אגודה יפה זה הספר שהתקין. והמלאכה הַחֵלָה.

ח

רפאל יושב וכותב, ותורתו יכתוב יומם ולילה ואינו מפסיק אלא לתפילה בציבור ולאמירת קדיש. טלית של מצוה פרושה על השולחן הטהור וציציותיה מנטפות למטה ומתדבקות בציציות טליתו הקטנה,

How Sefer Torah should be completed

ועתה נספר על המנהג, מנהג ישראל תורה, בסיום ספר תורה. סופר שעומד לסיים את ספרו מניח כמה פסוקים בסוף אותיות חלולות כדי לְזַכּוֹת אדם מישראל שלא זכה לקיים ועתה כתבו לכם את השירה הזאת שיבוא וימלא אות בתורה. וכל מי שזוכה נוטל קְלָמוֹס וטובל ראש הקולמוס בדיו ומעביר הקולמוס על האות וממלא חללה של האות. הניח רפאל את הנוצה מידו ושייר כמה פסוקים אותיות חלולות ואמר, אלך ואקרא מִנֵּן יהודים שלא תהא התורה גְּלֻמוּדָה ושהיו ישראל קדושים רואים ושמחים בגמרה של תורה. עמד רפאל והלך אצל המראה להסתכל בה ולסדר את פיאותיו ואת זקנו לכבוד התורה ולכבוד הבאים לשמוח עמו.

והאספקלריא מכוסה היתה בסדין, שמיום שמתה מרים עליה השלום לא היה אדם שיסיר סימן הָאֵבֶלֹת. עמד רפאל וסילק את קצה הסדין ונסתכל במראה וראה את פניו ואת המורח שכנגד ואת הספר אשר כתב * ואת האותיות החלולות. באותה שעה נתעוררה נפשו וחזר אצל השולחן ונטל את הנוצה ומילא את האותיות בספר אשר כתב לזכר נשמת אשתו. וְכִתְיָמוּ את מעשהו גָּלַל את הספר והגביהו למעלה בריקוד ובשמחה גדולה והיה מפוז ומרקד ומשורר לכבוד התורה. פתאום עמד רפאל משתאה על אותו הניגון שניגן לכבוד סיום הספר, לפי שהכיר שכבר שמע את הניגון, אבל לא ידע היכן שמע, אבל ידע בבירור שכבר שמע אותו, ועכשיו אפילו סוגר את פיו הניגון מגן מאליו. היכן שמע את הניגון?

Story of his ecstatic ניגון יא

ומדִּי דְבָרֵי בניגון זה הגה שפתי לא אכלא מלספר איפה שמע אותו. ליל שמחת תורה היה. ובאותו לילה בית מדרשו של הרב מלא אור

overcome by emotion, he cannot write התלהבות ודביקות והיה מְתִיז ניצוצות של דיו ולא היה יכול לכתוב אפילו את אחת כהונן.

מובא בשם הרב מויטומיר ששאל את הרב מברדיטשוב על הפסוק ויעש כן אהרן ופירשו ו-ל מגיד שלא שָׁנָה, וקשה, הִיִּתְכַן? הקדוש ברוך הוא אמר לאהרן שידליק את הנרות אפשר שהוא יִשְׁנָה? אילו אמר הקדוש ברוך הוא לאדם פשוט כלום היה משנה? ומה שָׁבַחוּ של אהרן הכהן שלא שינה? אלא אילו אמר הקדוש ברוך הוא להרב מברדיטשוב שידליק את הנרות היתה לו ודאי התלהבות ויראה ויבי יות, ואילו בא להדליק היה שופך את השמן על הארץ ולא היה מדליק כלל מחמת יראה. אבל אהרן אף על פי שהיתה לו התלהבות ויראה ודביקות בוודאי יותר מכל אדם, כשבא להדליק את הנרות קיים כמצות השם והדליק בלי שום שינוי. R unequal to Aaron the priest

פעם אחת אירע שאותו חורף היה המרחץ שבאותה העיר שהיה רפאל דר סגור ומסוגר מְטַעַם הַרְשׁוֹת, שהיה נוטה ליפול, וכשהגיע רפאל לכתוב את השם לא מצא מקוה טהרה. נטל גֶּרְזֵן והלך אל הנהר אשר מחוץ לעיר ושבר את הקרח וירד וטבל ג' טבילות ועלה וכתב את השם בנועם הדביקות הנפלאה. באותה שעה זכה רפאל הסופר להכיר את סוד ה', שקודם שבא אדם לידבק בנועם הדביקות הרי עליו (להיות בבחינת אדם שעומד במי קרח ביום השלג.) מכאן ואילך היה יושב בחלישת כחו בנועם הדממה ומושך בידו הקְלוּשָה את הנוצה על גבי היריעה עד שסיים את ספרו. עֲצֵי חיים לְגִלְיָה ושאר תשמישי קדושה עשה בְּעֶצְמוֹ מִשָּׁל לְמַכְנִיס אורחים שהיו אורחים מצויים תמיד בכיתו והיו כמה משרתים עומדים ומשמישים אותם, פעם אחת עשה סעודה למלך, מי נאה למלך לשמשו? הוה בעל הבית בעצמו.

immerse self in frozen lake

זו, ולא היו יכולים להרים יד ולטפח מחמת גועם ההתפעלות אף על פי שלבם היה בוער כאש. הנשים הוציאו ראשיהן מבעד חלונות עורת נשים לתוך בית המדרש, וראשיהן היו תלויים כקהל יונים על פותרת קיר. ורפאל אוחז את ספר התורה בורועו והולך בראש וכל הבחורים הולכים אחריו מסביב לבימה. באותה שעה נדחקה תינוקת אחת לבין רגליהם של המרקדים וקפצה כלפי רפאל והשקיעה שתי שפתיה האדומות בתוך המעיל הלבן של ספר התורה שבידו של רפאל ונישקה את הספר מנשיקות פיה ונישפתו בשתי ידיה. באותה שעה נשמט הדגל מתוך ידה וצנח הגר על מעילו של רפאל.

אחר החג תבע אביו של רפאל את אבי הנערה לדין על דבר אותה אצטלא של רפאל שנשרפה מחמת אותה תינוקת, והרב שהיה משתעי בלישנא דחוכמתא אמר אל אבי הנערה, אם ירצה השם ליום חתונתם תעשה לו מלבוש חדש. מיד הביאו צלוחית יי-ש וכתבו תנאים. ולחתונתם של רפאל ומרים תפרו לו מלבוש חדש. הרי כתבנו ענין הניגון.

ועדיין רפאל מקיף את הבימה בשירים ערבים וקולו נאה ועצב ומשכך את החושים ומעורר את הנפש לעלות ולחול מחולת השכינה. אותו המחול בלא קול ובלא תנועה, ואפילו הפיאות והוקן אינם נעים אלא הציציות בלבד מנטפות על הברכים. ודממה בבית, דממו הרגלים ושתקו הידים, והבנות יוצאות מעורת הנשים ויורדות לבית המדרש לראות במחול הבחורים, והבחורים מקיפים את הבימה והולכים והבתולות פושטות ראשי אצבעותיהן כנגד ספרי התורה שבידיהם של הבחורים.

החמה שקעה ונהרורייה האחרונים מנצצים בתוך סדקי התריסים ומקשטים באורם את שמלתה הלבנה של מרים. קם רפאל והלך לקראת מרים ושקה לפניה עם ספר התורה שבידו. את פניה לא יראה, כי עטופה היא בשמלת חופתה. דומם עמד רפאל ותהה מאין לה שמלת

יקרות וכל כלי המאור מתנוצצים מזוהר העליון וחסידים צדיקים וקדושים עומדים עטופים אצטלאות לבנות משי טהור וספרי תורות בידיהם ומקיפים את הבימה ומרקדים בהתלהבות קדושה ומתעדנים כתפנוקי התורה, וכמה חסידים ובעלי בתים פשוטים וזכים ומרקדים עמהם ומתדבקים בתורה הקדושה ובשומרי התורה לשמה ושוכחים כל רוגזן וכל דיגן וכל מיני פחיתות קשות. ובניהם הקטנים מקיפים אותם וביד כל תינוק ותינוק דגל אדום או ירוק או לבן או כחול, וכל דגל ודגל מכוסה באותיות של זהב, ובראש כל דגל ודגל תפוח, ובכל תפוח ותפוח דולק נר (וכל הנרות מאירים ככוכבי לכת בחקל תפוחין קדישין.) וכשתינוק או תינוקת מישאל רואים את אבא בכבוד שכזה שספר תורה בורועו מיד הם קופצים כנודו ואוחזים בספר התורה ומגפפים ומחבקים ומנשקים בשפתותיהם הכשרות שלא טעמו טעם חטא ומטפחים בידיהם וקוראים בגעימה אשריך ישראל, ואבותיהם מנענעים בראשיהם כנגדם ועונים אחריהם צאן קדשים, והנשים העומדות בצערה ונות עיניהן בהקדשה הרוממה. וכיון שמגעת הקפה שביעית נוטל החזן ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר לבחורים, כל מי שעוסק בתורה יבוא ויטול ספר תורה. באים כמה בחורי חמד ונוטלים ספריהם בידיהם. באותה שעה חזר החזן וקרא, כבוד הבחור המשלם כמר רפאל מכבדים בכבוד התורה ולגן ניגון יפה. באותה שעה קם רפאל והלך אצל ארון הקודש ונטל ספר תורה מידו של החזן והלך בראש, והוקנים עומדים ומטפחים בידיהם ומרבים את השמחה, והתינוקות עומדים על גבי הספסלים וקוראים בקול צאן קדשים, ומניפים בדגליהם על ראשיהם של הבחורים. וכיון שפתח רפאל בניגון דממו: כל הידים והכל עמדו על מקומם ולא הוציאו מלה מפהם, ואפילו החסידים הוקנים שדרכם בקודש בעת תפילה וריקוד בהתלהבות גדולה בבחינת התנא רבי עקיבא כשאדם מניחו בזוית זו מצאו בזוית זו היו מתאפקים בכל יכלתם מדרך עבודה

time

INTERPRETATION

In this story Agnon again tells his tale in an old style. The title *Aggadat Sopher* (like *Ma'aseh Hameshullah*) carries us back to a world of legend and folklore. A quaint mixture of elements of biblical style and several strains of later Hebrew all interwoven with Kabbalistic terms, gives the impression of medieval piety.

The pious narrator tells his simple tale without critical evaluation. He is quite visible. Both he and the reader are conscious of the act of storytelling (see the beginnings of chapters 1, 2, 3, 9, 11). He uses old techniques of narration, blending parable and proverb, anecdote, legend, verse, and biblical interpretation into the flow of the story. He uses these with great skill, always advancing the plot or theme, rather than merely decorating. The parables are taken from an ancient world of kings, courtiers and artisans in which royal service corresponds to divine worship. The legends of miracles, barren women who give birth, of cameos and remedies, give the story a tone of folk piety.

The ninth chapter is a good example of the narrator's art. The story slows down to detail the months of desolation after the death of the scribe's wife. The mouse playing with the spoiled quill and the cat at the orphaned stove, are familiar details of the ennui that fills the house as time moves on outside (cf. a similar image in Bialik's "On my Return"). Time turns Raphael's sidelocks white. He uses a proverb about death to exhort himself to work. Now playful rays of sunlight mark the passage of time. Then verse is introduced to bewail the vanity of human behavior. The last two paragraphs are dominated by a biblical

חופתה, הן הוציאו את השמלה מארון בגדיה כדי לעשות הימנה פלכת. הלך רפאל אצל הארון לראות אם שמלתה תלויה שם. ובבואו לא זכר עוד על שום מה בא. עמד כנגד הארון והציץ לתוך חללו השחור. וצנץ פתאום לפניו צרור קטן של עפר ארץ ישראל. מן העפר הזה נתן רפאל על עיניה של מרים בקברה. נטל רפאל את צרור העפר בידיו ולבו רעד מאד. ידיו נתמוטטו והעפר נשפך על קרקע הבית. לבו נתרעש כאדם שעומד על אדמת קודש.

המנורה דועכת ורפאל מעוטף בטליתו וספר תורה בורועו, והספר מעוטף בכגד של שיראים, ושמה של מרים אשתו של רפאל הסופר רקום בצגד, והבית מתמלא ספרי תורות הרבה, ווקנים הרבה מרקדים, וברקדם אינם מרימים את רגליהם ואינם כופפים את פרקייהם אלא כאותם שאין להם קפיצין. והם מרקדים בלא תנועה ומסבבים את גופותיהם, ומרים עומדת באמצע ופניה מכוסים, והיא מרקדת בכתפיה, ושתי ירועותיה מודקפות בחללו של החדר, והיא מתקרבת ובאה אצל ספרו של רפאל. את צעיפה הסירה ואת פניה כסתה בידיה. פתאום צנחו ידיה למטה ונתגלו פניה ושפתותיה נתלכדו במעיל של ספר התורה שבידיו של רפאל.

הקדוש ברוך הוא פשט טליתו של אורה והעולם עומד בתפילת לחש של ערבית. העששית דועכה והפתילה שקעה בתוך השמן. פתאום קפצה לשון של אש והאירה את החדר. ואורה גלמה את פניו של רפאל הסופר שצנח עם ספרו. ושמלת חופתה של אשתו פרושה עליו ועל ספרו.

the Song of Songs," and Miriam dies young because "she was not inscribed Above for a long life."

But the story the author tells is not as simple as the narrator's. It is concerned with sexuality as well as with piety. We have observed that the probing of erotic moods and relationships is one of the preoccupations of Agnon's fiction. In this story he examines the repressions and inhibitions that leave no room for emotional expression. All emotions are censored or sublimated into forms acceptable to religion. Thus people hold the Torah and "embrace and kiss it with their lips." Girls fondle and kiss it. Young Miriam sinks her two red lips into the scroll's white mantle but the married Miriam blushes when her husband feels her gaze on him.

The embroidery on the east wall proclaims *The Earth is the Lord's* and this divine claim dominates the house. Raphael and his wife check their feelings when they see the verse reflected in the mirror. In "The Kerchief" this verse emphasized the vanity of material things. In our story it is used to suppress man's personal expression. It is joined to the verse: "I place God before me always." The house is serene and holy "as if every day were the Lord's Sabbath." The one-room dwelling is divided in two, Raphael writing scrolls "in purity and holiness" on one side and his wife keeping house on the other side (cf. the relationship of Hartmann and Toni). Raphael is isolated in his mystical routines. His social ties are few. "There is none with him except His Blessed Name."

To transcend his emotions becomes Raphael's end. In his youth his song had lulled the senses so that the worshippers could neither move nor sing. Now the old Raphael learns the secret of the Lord, that before one can experience mystical

interpretation couched in a Hassidic anecdote, a mystical concept of human perfection wrapped in Kabbalistic terminology, and a parable. There is hardly any straight narration.

A chain of traditional forms lends the resonance of the past to the narrator's story, echoing the old traditions he describes. The tale's hero lives in a world of devotion in which mystical ritual creates a dense atmosphere. The use of Kabbalistic concepts evokes a sense of unity, of organic relationships between man, nature and God.

In this vast system of correspondence man's behavior is reflected in other dimensions, imparting cosmic significance to his acts. Descriptions of the mystical effects of pious acts are scattered throughout the story, many of them using images of tying together. Thus the scribe's worship "ties crowns to his Creator." His wife sews clothes for orphans and with every stitch "a thread of lovingkindness is drawn from Above and good angels bring all kinds of visions to her." The scribe's devotion before dawn ties night to day. His study of the Talmud ties the Oral Torah to the Written Torah. The candles on the children's festival flags shine "like planets in the Field of Holy Apples." Another mystical image is used at the story's end in a description of evening: "The Holy One Blessed Be He took off His garment of light and the world prayed the silent evening prayer."

The blend of special concepts and terms, of belief, superstition and folklore, appears to be the narrator's, as well as the scribe's, view of the world. Causes of events are to be found far from their effects. The couple has no child because "the Holy One Blessed Be He desires the prayers of the righteous." The birds return in the spring "at Passover in order to hear

6. How does the progress of time in chapter 5-8 differ from the earlier chapters? How is the passage of time described in chapter 9? In chapter 11?
7. Who utters the verses in chapter 9? Discuss them. Why is the first word of line 1 repeated in line 3? Cite other examples of such repetition in the story. What is their effect?
8. Do you think chapter 11 paragraph 3 should start a new chapter?

union he must first reach the spiritual state of "a man standing in ice water on a snowy day."

However, the subterranean sexuality breaks out in the surrealistic ending. Raphael fills the last letters of the scroll himself, denying again the social aspect of religious experience. Past and present are confused. He dances the immobile dance of the Shekhinah and transcends movement and time. Then Shekhinah, Torah, and Miriam fuse into one image. The tensions of repression and mystical sublimation are resolved in death.

Agnon is dealing with an erotic theme and, as usual, whether in Buczacz, Berlin or Jaffa, the ending is tragic. Separation or death ends the troubled relations of his men and women.

QUESTIONS

1. Explain:

רחמנא ליצילן / עזבה אותי לאנחות / כיד ה' הטובה עליך
 פרקליטים טובים / גלות השכינה / עובדין דחול
 שמו יתברך / פרק שירה / דבקות
 חקל תפוחין קדישין / התפעלות
2. How does the conversation of the scribe and his wife differ from the Lady and the Peddler's?
3. What does Raphael think of himself and of others? What does the author think of him?
4. In chapter 4 there is gossip that shows the influence of modern desacralization. Why has Agnon pointed out this breach in the harmonious world of the scribe?
5. Discuss the use of tenses in chapter 8.

מקשר מדת לילה במדת יום	joins night to day
מקוה-טהרה	bath for ritual purification
טובל	he immerses
וי"ש / יין שרוף	whiskey
כל שהוא	something, a bit profane.
עובדין דחול	secular matters
תורה שבבעל פה	the Oral Torah, Talmud
תורה שבכתב	the written Torah, Bible
מכנן...הפגנות	he meditates on the mystical significance
מקראות / פסוקים	verses
שם קדש / שמו של הקדוש ברוך הוא	Divine Name
יריעה	a page in a parchment scroll
ג	
דבר בעתו מה טוב / בזמנו	timely
מרחץ / בית מיוחד לרחיצה	bathroom

היכל / ארון-קודש	
יבוא שלום... (ישעיהו נז: ב; גם בתפילת אל מלא רחמים)	9
מנשים באהל תברך (שופטים ה: כד)	10
מרת / גברת	
ממרת / מנקה, משפשת, מטהרת	she scours, polishes
מעדנת / מעונת, מפנקת, מהנה	she pampers
פארור / פרור, סיר	
נוצות	feathers
מושף בשבט סופר / כותב	11
בנוצת סופר (שופטים ה: יד)	
קושר כתרים לקונן / משבח ומהלל את בוראו	praises his Creator
ב	
גלות השכינה	exile of the Divine Presence
חדשים לבקרים / בכל בקר	(איכה ג: כג)
ארח חיים / ספר דינים, חלק של שולחן ערוך	
זהר ותקונים / ספרי קבלה	kabbalistic books

VOCABULARY

פלוגי / זה וזה; אדם זה	א
so and so	נות ביתי / אשתי
דפתראות / פנקסאות	תח' / תחיה, ברכה לאריכות ימים
tax	עצור על בנים / ערירי, השורף-בנים, שאין לו ילדים
בוא ברוך ה' (בראשית כד: לא)	childless
הנה הארץ לפניך (בראשית יג: ט. בראשית כ: טו)	רחמנא לצלן / השם יצלנו, לא עלינו
בטוב בעיניך שב (בראשית כ: טו)	ואנכי הולך ערירי (בראשית טו: ב)
עובר ארץ / הולך בדרך; נוסע נודד	ערירי / חשור-בנים
signed	הוני / עשירי, רכושי, כספי
לשהות / להשאר, להתעכב	my wealth
to stay	בנה ובבא / בעולם הזה ובעולם הבא
מלאכי קבלה / מלאכים מחבלים, מויקים ומשחיתים	יחון / ירחם
destroying angels	ופעל ידך ירצה (דברים לג: יא)
פרקליטים	ירצה / יקבל ברצון
attorneys, advocates	שם ושארית / זכרון
ואם-שלוש-אלה (שמות כא:יא)	מצאוהו השומרים הסובבים
8 ויצא וידיו על ראשו / נכשל, נתאכזב (ירמיה ב: לו)	בעיר (שה"ש ה: ז)

ד	beaten out	חבוטה
covered	it is shrivelled	נקמשת
hand breadth	spider web	קורי העכביש
dispersion	she will weave	תטוה
factories	spider	שקמית
so-and-so	amulet, charm	קמיע
נלמד חובה	evil spirits	קלפות
we shall condemn	barren	עקרה
she consults	borscht	בורשט
מקשה לילד מקשה ללדת (בראשית לה: טו)	א chassidic	החווה מלובלין
the nipple-like end of the citron	rabbi-Jacob Isaac, the "Seer"	מסמך
to open the mouth to Satan - i.e., to speak of dire happenings may cause them to happen	ordained	לשון הקדש
they were remembered i.e., they had children	the Hebrew language	שם
התפקדו / נשענו	the Divine Name	קשאי
they leaned on	quietly	אזיל ביה חיורא...
שדיהן / שריים שלהן	the white goes and the red comes - i.e., she blushes	תורת הבית / מנהג הבית
their breasts	geese	אונים
prayer of supplication	בסרשת כי תבוא (דברים)	
בית השבילה / מקוה	a portion of the Torah (Deut. 26) read after the summer	

remedy	סגלה	מחצה / קיר שחוצץ ומבדיל
pregnancy	הריון	partition
מפלים / גדולים	מפלים / גדולים	נסרים / קרשים, לוחות
abundance	הרחבה / רווחה	boards
אילונית / אשה עקרה שאינה יכולה ללדת	יכולה ללדת	stove for cooking
barren woman	זקפה / הרימה	נות ביתו / אשתו
אלוף נעוריה / בעל נעוריה	אלוף נעוריה / בעל נעוריה	רוקחת
her companion since youth	תשמישי קדשה	or: puts up preserves
objects for ritual use	ספון / חבוי	אורגת
it is hidden	קורה	צופיה הליכות ביתה (משלי לא: כו)
beam, board	מזרח	she looks to the ways of her house
an emblem on the eastern wall to show direction of Zion	מזרח	הקב"ה מתאוה
embroidery	רקמה	desires
interwoven	שזור	עצר את רחמה (בראשית כ: יח. שמואל א' א: ה)
castle	ארמון	shut up her womb
לה' הארץ ומלואה (תהלים כד: א)	לה' הארץ ומלואה (תהלים כד: א)	to be still
שאנה / צעקת אריה	שאנה / צעקת אריה	לדום
שניתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו: ח)	שניתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טו: ח)	להשחיל
אספקלריא / ראי	אספקלריא / ראי	להרהר אחר מדותיו / לחשוד, לבקר
willow	ערבה	to think critical thoughts
		להטיח...דברים כלפי מעלה
		to speak with insolence about God
		אדם
		1. rouge, 2. precious stone

הַשְּׁלוֹטוֹן / הממשלה, השלטון	isn't it proper? לא דין הוא
the two wooden עֲצֵי חַיִּים	she began הַחֲלָה / התחילה
cylinders on which the Torah scroll is rolled	ח
for rolling the לְגִלְיָהּ	they hang over מְנֻטָּפוֹת
Torah scroll	with ruled lines מְשֻׁרְטָטָת
	כְּעֵצָם הַשָּׁמַיִם לְטֹהַר (שמות כד : י)
hollowed, empty חֲלוּלוֹת	ט
וְעֵתָה כָּתְבוּ לָכֶם... (דברים לא : יט)	flow, stream זָרָם / שֶׁטֶף
כִּהְתַּמּוּ / בשעה שסיים	his temples רִקְוָתָיו
when he completed	לְמַעַצְבָּהּ / בצער, ביגון (ישעיה נ : יא)
מְשֻׁתָּאָה / תמה, משתומם	turns his זָרָק שִׁבְיָהּ בַּפְּאוֹת
marvelling, astonished	sidelocks white
	אֹרֶן הַגִּנּוּז / האור של ימי בראשית שגנו הקדוש ברוך הוא לצדיקים לעתיד לבוא חיות הַקֶּדֶשׁ / מלאכים (יחזקאל א : ד)
יא	אֹרֶן יְקָרוֹת / אור נעים (זכריה יד : ו)
מְקִיפִים / הולכים סביב	inkwell קֶסֶת
they luxuriate מְתַעַדְנִים / נהנים	it sweeps away גֹּרֶף
תְּפִנוּקִי / התענוגים של	he sprays, sprinkles מְתִין
the pleasures of	depreciations פְּחִיתוּת
planets	כּוֹכְבֵי לָקֶת

ו	oxen שְׁוֹרִים
לא לְעוֹלָם חֶסֶן / עושר וגדולה	מתגוררים / גרים they dwell
אינם קיימים לתמיד, גלגל חוזר בעולם (משלי כו : כד)	בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה (שיר השירים ג : יא)
את אֲשֶׁר-יֵאָהֵב... (משלי ג : יב)	בְּעֵצָם יִפְיֶהּ
they are מְשֻׁמְשִׁים בְּעֵרְבוּבֵיָא	in all her beauty
intermingled	it sparkles מְנַצֵּץ
they shake loose	שְׂמוֹ יִתְבַּרֵּךְ / הקדוש ברוך הוא
their joints	ecstasy דְּבִקוּת
to escape	קָנַן וְיִית / פינה
her body	חֹטְפֶת
לְמַעַלָּה / בשמים	it snatches, carries off
in her youth	ה
she was plucked	כָּלוּ כָּל הַקְּצִין / אבדה תקוה
in her prime	all hope was lost
ז	שְׂבֻרוֹן לֵב / צער גדול
parchment	heartbreak
feathers	מֵה-שְׂאֵלְתָךְ וּמֵה-בְקִשְׁתָּךְ (אסתר ז : ב)
string	הַכְנָעָה
gallnuts from	אֲרָכּוּבוֹתָיו / ברכיו
which the scribe makes ink	he withheld כָּלָא / עצר
tendons, sinews	the eyelids of עַפְעָפִי
sewing	infant, newborn רֶךָ

Selected Stories
of
S. Y. AGNON

Edited with Introduction, Interpretations
and Vocabulary

By
SAMUEL LEITER

TARBUTH FOUNDATION, INC.
New York, 1970

תְּנָאִים	חֲקַל תְּפִחוּין קִדְיִשִׁין / שדה
conditions of the betrothal	תפוחים קדושים
agreement	the field of holy
he calms מְשַׁכֵּךְ	apples (a kabbalistic symbol)
לְחוֹל מַחּוֹלַת / לרקוד ריקוד	מְנַפְּפִים / מחבקים
to dance the dance of	they embrace
וְהַרְוִיָּהּ	אֲשֶׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל / שיר ידוע
its reddish rays, glow	צֵאן קֶדְשִׁים / שיר ידוע
the cracks of	זָנוֹת / מפרנסות
shutters	בְּחוּרֵי חֶמֶד / בחורים חמודים,
it flickers	יָפִים (יחזקאל כג : ו)
like	מְשֻׁלָּם / שלם
those who have no joints -	קָמַר / תואר של כבוד
i.e., angels	מְנִיפִים
נִתְלַכְדוּ / התחברו, התאחדו	they wave
they were fused	בְּכַחַיִּנַת / as
תְּפִלַּת לַחֵשׁ / תפילה הנאמרת	רַבִּי עֲקִיבָא... (ברכות לא)
בְּקוֹל נִמוּךְ	מְתַאֲפְקִים
lamp, lantern	they restrain themselves
wick	דָּרָךְ עֲבוּדָה / way of worship
it enveloped	כּוֹתֶרֶת / top
גְּלָמָהּ / עטסה	הִיא מְשֻׁתָּעִי בְּלִשְׁנָא דְחַכְמָתָא / היה מדבר בלשון החכמה
	he spoke in the language of wisdom

(7)